

oma-apuryhmissä”, Lisbeth Bonde Petersen sanoo. ”Tunteiden kätkeyminen aiheuttaa usein erilaisia psyykkisiä ja somaattisia sairauksia. Sen takia meidän olisi opittava muuttamaan ajatustapaamme ja elämäntyyliämme.”

”Olemme huomanneet, että oma-apuryhmillä ei säästetä julkisen sektorin kuluja, vaan ihmiset tulevat vaatimaan enemmän julkisen sektorin palveluita. He ottavat aiempaa useammin yhteyttä julkiseen

sektoriin, ennen kuin ongelmat käyvät hyvin vaikeiksi. Oma-apuryhmissä ihmiset tulevat tietoisiksi omista oikeuksistaan. Oma-apuryhmät eivät säästä rahaa, mutta antavat ihmisille elämänlaatua”, Bonde Petersen kertoo.

En ole kuullut, että suomalaisilla oma-apuryhmillä olisi vielä ollut itsetuntoa esittää omia vaatimuksiaan. Mutta oma-apukeskusten perustaminen muuttanee tilannetta, osallistuminen kansainvälisiin

oma-apukonferensseihin antanee itsevarmuutta?

TUULA-MARIA AHONEN

TUULA KÄRKKÄINEN &
MARIANNE NYLUND
OMA-APURYHMÄT
VERTAISTEN TUKEA JA
TOIMINTAA
OMAEHTOISEN
KEHITYKSEN JULKAISUJA
SARJA C
HELSINKI:
KANSALAISAREENA RY,
1996

MENNEEN MAAILMAN SYYTTÄJÄ

Syyttäjä on Suomessa harvoin julkisuuden henkilö, mutta Ritva Santavuori oli sitä aktiivivuosinaan ja on yhä eläkkeelle siirryttyään. Kirjassaan hän muistelee elämänsä ja hoitamiaan suuria rikosjuttuja ja myös tarjoilee avoimesti mielipiteitään ammattiinsa liittyvistä asioista. Useimmat hänen näkemyksensä haastavat polemiikkiin, tarkastelee niitä sitten tiedollisesta tai moraalisesta näkökulmasta tai molemmista yhdessä.

Monet asiat ovat rouva syyttäjälle yksinkertaisia: ”Ulkomalaisissa samoin kuin meissä suomalaisissakin on hyviä ja pahoja.” Siispä ihmiset jakaantuvat 1) hyviin, 2) pahoihin; geneettisistäkö syistä vai mistä, sitä Santavuori ei sano. Lieneekö hän kuullutkaan J. W. Goethesta, joka sanoi, ettei hän tiedä mitään rikosta, jota

hän ei jossakin tilanteessa voisi tehdä? Oliko Goethe sitten paha? Vai hyväkö?

Santavuori on huolissaan siitä, että rikoksesta epäillyn oikeusturvasta kannetaan Suomessa liikaa huolta. Hän tekee selväksi, että hän ei koskaan ole syyttänyt syytöntä, ts. syyte on aina mennyt läpi. Hän ei suoraan sano, onko paha, että hänen syyttämällänsä henkilöllä joka tapauksessa on ollut mahdollisuus puolustautua jopa oikeusavustajaa käyttäen. Hän ei edes mainitse, että monet syytteet tässä maassa eivät ole menneet läpi, ts. oikeus on vapauttanut syytetyn. Olisiko näin tapahtunut, ellei syyteillä olisi ollut mahdollisuus puolustautua kunnolla, mikä ymmärtääkseni on sama asia kuin rikoksesta epäillyn oikeusturva?

Yhdessä kirjan ilmestymi-

sen jälkeen antamistaan tv-haastatteluista Santavuori ensin pani täysin mataliksi selvien asioiden sotkemisen ne asianajajat, jotka olivat puolustaneet hänen itsensä syyttämiä huumorikoksista epäiltyjä. Sen jälkeen hän kehui mielis-televästi Suomen Asianajajaliittoa ja koko tätä ammattikuntaa. Mitä logiikkaa tässä oli, ei minulle valjennut. Itse olen eijuristina pitkään ajatellut niin, että samoin kuin syyttäjällä on ja varmaan täytyykin olla oikeus syyttää ”yli” ilman, että hän tekee virkavirhettä, sama oikeus täytyy tasapuolisuuden nimissä olla vastapuolella, eli syytetyn asianajajineen pitää saada puolustautua ”yli”.

Apropos huumejutut. Moni muistanee vielä Dolorexin, huumeenomaisen aineen, jota tietyinä ajankohtana myytiin

katukaupassa, koska useat lääkärit olivat kirjoittaneet väljällä kädellä reseptejä. Syyttäjäksi osui Santavuori, tuolloin vielä kyseisessä roolissa vihreä. Hän otti Dolorexitin niin tosisaan, että kirjan mukaan lääketeollisuus yhdessä tiettyjen lääkäreiden kanssa ryhtyi voimakkaisiin painostustoimiin saadakseen hänet vaihdetuksi johonkuhun toiseen, tietenkin vähemmän tiukkaan. Kyseessä oli teollisuuden taloudellinen intressi. Santavuorta ei kuitenkaan pantu syrjään; moraalinko voitoksi ja oikeudenmukaisten päätösten turvaamiseksi, sitä en kykene arvioimaan. Joka tapauksessa mainintyyppiset painostustoimet pitäisi kunnolla tutkia, ennen kuin se on liian myöhäistä.

Kun Santavuori sittemmin erikoistui suuren luokan huumejuttuihin, hänestä tuli kaikkien tuntema ehdottomien väitteiden esittäjä ja autoritaaristen periaatteiden edustaja. Kirjassaan hän selittää huumeiden käytön yleistymistä Suomessa nuorison alakulttuureilla, jotka ovat luonteeltaan muodinomaisia. Silti niillä – on se sitten ristiriidassa muodin käsitteen kanssa tai ei – on myös ideologinen tausta: ”Kultaisen kuusikymmenluvun elitistisestä vasemmistoradikalismista versoi ympäristöaktivismi, siitä tarkoitui-pyhittäväkeinoit-ekoterorismi ja edelleen terrorismi, jonka edustajat jo katsovat oikeudekseen valita ne lait, joita suostuvat noudattamaan.” Santavuori ei kerro, että jos ja kun muoti on väkevä voima, miten on mahdollista, että huumeiden tapakäyttäjiksi valikoituvat yhä vain harvemmat; useimmat kokeilijat lopettavat lyhyeen. Vaatiiko

muoti kokeilemaan, mutta vain kokeilemaan? Kiintoisa muoti.

Santavuori selittää asioita muodilla luvussa, jonka hän otsikoi sanoin Vaarattomia huumeita ei ole. Tämä on hänen ilmeisen vilpittömän näkemyksensä, josta hän varmaan on saanut pondusta syyttäjän työssään. Asian ikävämpi puoli on, että hän kuittaa pilkallisella maininnalla ne, jotka kyseenalaistavat kaikkien huumeiden tavattoman vaarallisuuden ja epäilevät näytön varassa porttiteoriaa. Tällainen huitaisemalla mitätöity tutkija Santavuoren kirjassa on Osmo Kontula.

Vielä ikävämpää on Rouva Syyttäjän tapa polemikoida epämääräisiä lähteitä vastaan, sillä hän ei noilla sivuilla anna lukijalle mahdollisuutta tarkistaa, onko joku joskus todella sanonut, mitä Santavuori väittää hänen sanoneen. Kirjan eräät kohdat ylittävät uskottavuusrajan, ts. tuntuvat liikkuvan vääristyneiden muistikuvien puolella. Tässä esimerkki: ”Lokakuussa 1996 Espoon Olarissa pidetyssä suuressa huumeinfossa tiedusteltiin Espoon kaupungin edustajalta, miten paljon kaupunki oli budjetoinut huumeiden käytön ennaltaehkäisyyn ja huumeongelmaisten hoitoon. Vastaus tyrmistyi: ”Ei markkaakaan. Emme ole olleet tietoisia tilanteesta. Olemme luottaneet sosiaali- ja terveysministeriön teettämiin tutkimuksiin ja tilastoihin. Niiden mukaan Suomessa ei ole huumeasaineongelmaa. Meitä on johdettu harhaan.”

Yksi kirjan luvuista sisältää neljä tapauskuvausta: Maran, Caritan, Joachimin ja Tobiaksen surullisen tarinan. Luon-

teeltaan ne eivät paljon poikkea jutuista, joita löytää vähemmän arvostetuista aikakauslehdistä. Ne on helppo lukea niin, että kuka tahansa voi taustastaan riippumatta ajautua vaikeasti huumeongelmaiseksi. Yksittäisistä kohdista tosin löytää aineksia sillekin tulkinnalle, että myös lapsuudella, perheoloilla ja yleensä taustalla on merkitystä.

Santavuori on tunnetusti huumorikosten kaikkien osapuolten suhteen kovien rangastusten kannalla, mutta hän pitää tärkeänä myös hoitoa, jopa pakkohoitoa, ikään kuin se olisi toimiva patenttiratkaisu. Hänen mukaansa hoidolla olisi estettävä rikollisuutta yleisemminkin; esim. kaksi pikkutyttöä surmannut Jammu olisi ennen tuota järkyttävintä rikostaan pitänyt hoitaa terveeksi. Hoitaa; millähän menetelmällä?

Kuitenkaan Santavuoren eloisasti kirjoitettu teos ei minusta ole turha kirja. Se jää kirjastoihin dokumenttina menneen maailman asenteista – sen menneen maailman, joka oli kaukana idyllistä ja joka ei ansaitse nostalgisia tunteitamme.

Lieneekö nyky-Suomessa henkilöä, jota voisi pitää johtavana huumesyyttäjänä? Täytyypä seurata asioita ja tarkkailla, minkälaisia näkemyksiä tuo manttelinperijä alkaa esitellä.

PERTTI HEMÁNUS

RITVA SANTAVUORI
ROUVA SYYTTÄJÄ
HELSINKI: EDITA, 1997